

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> про рішення Ради національн... | від 26.08.2021 № 447/2021 (rada.gov.ua)
2. Global Cybersecurity Index 2020 Measuring commitment to cybersecurity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2021/09/GCI2020.pdf>
3. Бондаренко В., Литвиненко О. Інформаційна безпека сучасної держави: концептуальні роздуми / В. Бондаренко, О. Литвиненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.crime-research.iatp.org.ua/library/strateg.htm>

ПАНДЕМІЯ COVID-19 ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ ТИСКУ ТА ЗАГРОЗ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ

Чебан Т. М., канд. екон. наук, доцент, Шаля Ю. О., студентка, Херсонський національний технічний університет

Світова спільнота, починаючи з середини грудня 2019 року, потрапила під величезний вплив Всесвітньої епідемії хвороби, яка отримала назву COVID-19. Пандемія вже призвела до численних людських втрат, наклала суттєві обмеження на соціально-культурне життя населення і кардинально змінила тренди глобальної економіки. Внаслідок цього численні суб'єкти господарювання відчують фінансові, операційні та особисті труднощі, тому шукають нові способи зберегти безперервну діяльність, підтримати операційну стабільність, сприяти стійкості та зростанню у довгостроковій перспективі. За цих умов зростають ризики та створюються можливості для незаконної діяльності та шахрайства, що створює додаткові загрози тиску на професійних бухгалтерів та ускладнює дотримання ними принципів етичної поведінки.

Зважаючи на це Рада з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (РМСЕБ), місія якої полягає у служінні інтересам суспільства шляхом встановлення етичних стандартів, включаючи вимоги до незалежності аудиторів, розробила рекомендації щодо виявлення та запобігання тиску на бухгалтерів в умовах пандемії та шахрайницькою діяльністю. Їх вивчення дозволило констатувати, що умови нестабільності та невизначеності обумовлюють підвищений тиск на професійних бухгалтерів з боку роботодавців, клієнтів і інших зацікавлених осіб (рис. 1).

Згідно Кодексу професійні бухгалтери та аудитори не повинні дозволяти іншим особам чинити на себе тиск, бо це призводить до порушення дотримання фундаментальних принципів етики [1].

Під час пандемії COVID-19 професійний бухгалтер чи аудитор може стикатися з низкою шахрайських дій, зокрема [2]:

- шахрайські заявки на отримання державної допомоги,
- шахрайство з закупівлями та продукцією,
- шахрайство з отриманням вигоди, в тому числі фіктивні позови,
- шахрайство з видаванням себе за іншу особу,

- електронне шахрайство,
- шахрайство зі страхуванням,
- шахрайство з фінансовою звітністю.

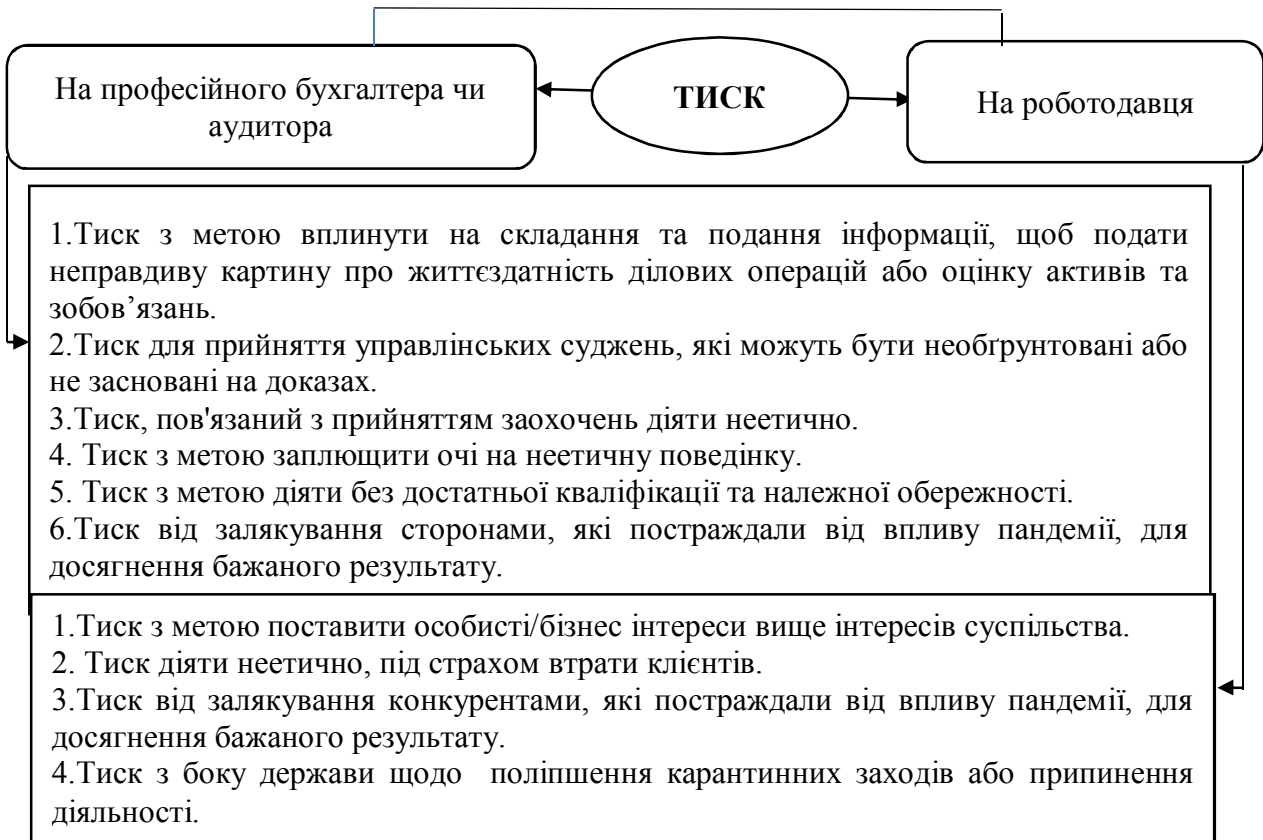

Рис.1. Приклади тиску, пов'язаного з пандемією COVID-19 [джерело: розроблено авторами на основі 2,3]

Ці дії створюють додаткові перешкоди дотриманню професійними бухгалтерами принципів етичної поведінки та впливають на їх зміст (табл. 1).

Таблиця 1 Принципи професійної етики та вплив пандемії COVID-19 [3]

Принцип	Зміст	Вплив COVID-19
Чесності	Означає бути прямим та чесним в усіх професійних та ділових відносинах; передбачає чесні стосунки та правдивість.	Під час кризи, чітка, точна та прозора інформація набуває більшого значення, оскільки організації, роботодавці та клієнти намагаються заздалегідь прокласти шляхи в умовах тиску та невизначеності, а також шукають джерела фінансової чи іншої підтримки для стійкості свого бізнесу та діяльності. Як ключові гравці екосистеми фінансової звітності професійні бухгалтери запрошуються для створення, аналізу та надання інформації, на основі якої приймаються важливі рішення. Важливо, щоб бухгалтери дотримувалися свого етичного обов'язку діяти чесно, навіть якщо це може призвести до надання несприятливої інформації. Кодекс забороняє професійному бухгалтеру свідомо бути асоційованим з суттєво неправдивою чи оманливою інформацією.

Продовження табл.1

1	2	3
Об'єктивності	<p>Означає не ставити під загрозу професійне чи ділове судження через упередженість, конфлікт інтересів або неправомірний вплив інших осіб.</p>	<p>Страх, занепокоєння та загальна стурбованість здоров'ям, фінансами та економікою досить поширені у сьогоденному пандемічному середовищі. Ці різні джерела стресу впливають на настрій професійних бухгалтерів та їх здатність об'єктивно оцінювати бізнес-обставини, своїх роботодавців, замовників чи клієнтів. Крім того, оцінка бізнесових або фінансових наслідків COVID-19 може бути упереджена власними поглядами та особистим досвідом хвороби, а також будь-якою зацікавленістю у безпеці своєї зайнятості. Згідно з Кодексом, професійним бухгалтерам забороняється займатися</p>
		<p>професійною діяльністю, якщо обставини, пов'язані з COVID-19, можуть неналежним чином вплинути на їх професійне чи ділове судження щодо цієї діяльності.</p>
Професійної компетентності та належної ретельності	<p>Означає бути старанними; здобувати та підтримувати професійні знання і навички для обслуговування роботодавців та клієнтів; керуватися здоровим глуздом при застосуванні таких знань та навичок.</p>	<p>Обмеження та виклики COVID-19 не применшують обов'язку старанно та грамотно виконувати свої професійні функції, включаючи належний нагляд за іншими особами в межах своєї відповідальності навіть у віртуальному робочому середовищі. Із запровадженням соціальної дистанції як нової норми в умовах пандемії багато організацій скасували наочні курси постійного професійного розвитку. Проте, рясніють онлайн курси та інші опції. Практичні виклики, створені пандемією, не є підставою для нехтування обов'язком підтримувати свої професійні знання та навички для компетентного обслуговування населення.</p>
Конфіденційності	<p>Означає повагу до конфіденційності інформації, отриманої в результаті професійних та ділових відносин.</p>	<p>В умовах пандемії багато організацій для збереження безперервності бізнесу перейшли до віртуальних моделей роботи. Важливо, щоб професійні бухгалтери в бізнесі та в публічній практиці були уважними до підвищених ризиків безпеки щодо конфіденційності даних своїх організацій або клієнтів при використанні технологічних інструментів в умовах роботи з дому або перенесенні даних на свої домашні комп'ютери. Ризики безпеки підвищуються, коли організації та фірми не мають можливості створити належну інфраструктуру, засоби контролю, протоколи чи політики для підтримки більш широкого використання технологій та інструментів спільної роботи у режимі віддаленого доступу.</p>

Продовження табл.1

Професійної поведінки	Означає дотримання чинних законів та правил, а також уникнення будь-яких дій, про які професійний бухгалтер знає або повинен знати, що вони можуть дискредитувати професію.	Під час пандемії запроваджуються різні закони та правила. Вони варіюються від законів, прийнятих для захисту заробітної плати або надання податкових пільг бізнесу, до норм, спрямованих на захист здоров'я населення. Дотримуючись принципу професійної поведінки, професійні бухгалтери зобов'язані розуміти й виконувати такі закони та правила, які можуть застосовуватися до їх конкретних обставин .
-----------------------	---	--

Зважаючи на наведені обставини професійні бухгалтери повинні зараз, як ніколи, зосереджуватися на інтересах суспільства та своїй етичній відповідальності. В бізнесі чи публічній практиці, дотримання основоположних принципів залишається незамінною рисою їх етичної професійної поведінки.

Відповідно до концептуальної основи Кодексу професійний бухгалтер в бізнесі та в публічній практиці повинен завжди протистояти ідентифікованим загрозам дотриманню фундаментальних принципів. Для цього він повинен моніторити нову інформації та зміни у фактах і обставинах, які впливають на його оцінку відповідності та достатності застосованих запобіжних заходів рівню наявних загроз [4]. Ризики для здоров'я та обмеження, пов'язані з COVID-19, можуть суттєво ускладнити або унеможливити застосування запобіжних заходів для подолання загроз. Якщо запобіжний захід більше не є достатнім для зменшення загрози до прийняттого рівня, то професіонал повинен вжити інших заходів для її подолання: застосувати інший запобіжний захід; усунути відносини чи обставини, що створюють загрозу; припинити професійну діяльність чи послуги [5].

Отже, пандемія COVID-19 спричинила безпрецедентні виклики для світового бізнесу та суттєво збільшила загрози дотримання етичної поведінки професійних бухгалтерів-практиків. В цей час кризи бухгалтери повинні стати етичними лідерами та захисниками суспільних інтересів. Підвищена уважність до нових загроз дотримання фундаментальних принципів етичної поведінки дозволить своєчасно ідентифікувати проблеми та сприятиме довгостроковій життєздатності та успіху роботодавців та клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf
2. Управління підвищеними ризиками шахрайства та інших незаконних дій під час пандемії COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Staff-Alert-Navigating-the-Heightened-Risks-of-Fraud-and-Other-Illicit-Activities-During-the-COVID-19-Pandemic_0-%D1%83%D0%BA%D1%80-fin.pdf

3. COVID-19: Міркування етики та незалежності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/IESBA-Staff-Q-A-COVID-19-Ethics-Independence-Considerations-%D1%83%D0%BA%D1%80-1.pdf>

4. Застосування концептуальної основи в Кодексу в умовах COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IESBA-APESB-Applying-the-Codes-Conceptual-Framework-in-COVID-19-Circumstances-ukr.pdf>

5. Використання спеціалістів в умовах COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/FINAL-COVID-19-and-Ethics-Using-Specialists-in-the-COVID-19-Environment-ukr.pdf>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Шандова Н. В., доктор екон. наук, Редькіна Т. Ю., магістр, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

Економічна безпека підприємства повинна розглядатися не як відособлений стан економічної захищеності, а як елемент загальної стратегії розвитку підприємства. Ключовим напрямком забезпечення економічної безпеки є превентивний характер дій керівництва підприємства, тому економічну безпеку можна розглядати як вид функціональної стратегії підприємства.

У рамках стратегії економічної безпеки підприємства визначаються безпосередньо ризики, загрози й показники економічної безпеки, а також формуються заходи, строки й виконавці по функціональних блоках економічної безпеки підприємства. Пропонується розглянути наступні функціональні блоки стратегії економічної безпеки підприємства:

- забезпечення збереженості позаоборотних активів;
- контроль матеріально-виробничих запасів;
- забезпечення безпеки інвестиційної діяльності підприємства;
- забезпечення безпеки при роботі з контрагентами;
- забезпечення збереженості коштів;
- виявлення й усунення передумов фінансової нестійкості й можливого настання банкрутства підприємства;
- антикорупційна безпека.

Функціональні блоки стратегії економічної безпеки мають між собою певні взаємозв'язки, зокрема:

- забезпечення збереженості позаоборотних активів і контроль матеріально-виробничих запасів обумовлюються поведінкою і персоналу підприємства і його контрагентів;
- забезпечення безпеки інвестиційної діяльності і збереженості коштів пов'язане з якістю прийнятих рішень і впливає на фінансову стабільність підприємства, і також визначається поведінкою персоналу підприємства;
- забезпечення безпеки при роботі з впливає на стабільність внутрішніх бізнес-процесів і ринкової позиції підприємства.